

**Cursus theologici iuxta scholasticam huius temporis
Societatis Jesu methodum tomus ...**

Amico, Francesco

Duaci, 1640

XVIII. An scientia Dei sit variabilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82000](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82000)

sistit. Porro scientia, quæ practica non est, causa esse non potest, quoniam causa dicitur per ordinem ad effectum causandum, scientia autem speculativa nullum habet ordinem ad effectum causandum, quia hic non habetur, nisi per ordinem ad praxim; sed tantum habet ordinem ad obiectum contemplandum.

280. Super est igitur, ut sola scientia simplicis intelligentiae, quæ versatur circa res contingenter producibiles, sit causa rerum practico modo de illis dictando. Non est autem necesse, ut talis scientia, practica practicè dicitur de opere faciendo, hoc est ut actu dirigit voluntatem ad opus ipsum fabricandum; sed sufficit, si tantum practicè, hoc est, si tantum proponat voluntati practicum modum fabricandi opus, esto ad illud actu voluntatem non dirigit. Nam scientia non dicitur causa, quia actu causat, sed quia potest causare; potest autem causare non per actualem, sed per virtualem directionem, quam habet scientia hoc ipso, quod practicè proponit modum fabricandi opus.

281. Sola difficultas superest de scientia conditionata, an sit causa rerum. Ad quam respondeo cum distinctione: nam si scientia conditionata comparetur ad effectum sub conditione futurum, non est causa illius, quia ut sic non praecedit, sed subsequitur illum: causa autem debet praecedere suum effectum, ut circa illum suam causalitatem exercere possit. Maior patet; quoniam scientia conditionata non supponit, sed subsequitur effectum conditionatum; prius enim supponitur, effectus sub conditione futurus, quam cognoscatur, cum nihil cognosci possit, nisi quod supponitur esse. Si vero comparetur ad effectum absolute futurum, ut sic, est causa illius, quia ut sic praecedit illum; prius enim cognoscitur effectus sub conditione futurus, quam absolute futurus. Et præterea dirigit voluntatem diuinam ad executionem operis, præmonstrando modum, quo talis effectus sub conditione futurus, fieri possit absolute futurus.

282. Ex tradita doctrina intelligitur primò celebris illa diuisio scientiae diuinæ, in simplicem, & approbationis seu beneplaciti. Simplics scientia dicitur, quæ circa res versatur, earum tantum naturas contemplando; Approbationis vero quæ circa res versatur, illas approbando per productionem, & in illis sibi complacendo per conseruationem. De hac scientia intelligitur illud Genesios 1. *Vidit Deus cuncta, quæ fecerat, & erant valde bona, scilicet approbando illa per productionem, & complacendo sibi in illis per conseruationem.*

283. Intelligitur secundò communis illa distinctio Patrum, nempe, quod ideo aliqua futura sunt, quia Deus nouit illa: alia contraria; ideo Deus nouit illa, quia futura sunt. Prior intelligitur de scientia Approbationis, quæ

est causa rerum: de hac enim valet dicere, ideo res sunt futurae, quia Deus nouit illas, approbando per decretum suæ voluntatis. Vnde Augustinus 15. de Trinitate. cap. 13. *Vniuersas, inquit, creaturas & spirituales, & corporales, non quia sunt, ideo nouit: sed ideo sunt, quia nouit.* Posterior autem intelligitur de scientia Visionis, quæ est purè contemplativa: de qua valet dicere, ideo Deus nouit illas, quia futura sunt, non contraria; quia videlicet obiectum supponitur ad notitiam: contraria vero effectus subsequitur ad causam. De hac scientia dixit Origenes in Epistolam ad Romanos. *Non propterea aliquid erit, quia id scit Deus futurum; sed quia futurum est, ideo scitur a Deo antequam fiat.*

Augustinus.

Origenes.

284. Postremò colligitur, quo pacto scientia diuina sit causa negationum, & priuationum: indirectè scilicet, & consequenter. Quia eadem scientia, quæ practicè dicitur de re creanda, aut forma inducenda, consequenter etiam dicitur de opposita negatione, aut priuatione destruenda. Non est autem scientia Dei, causa priuationis moralis, seu mali culpe; quia licet Deus perfectè sciat malum culpæ, & modum quo à creatura illud committi possit, talis tamen scientia in Deo practica non est, sed speculativa. Sicut & scientia, quam Deus habet de entibus chymericis ab homine fictilibus. Cuius ratio est; quoniam ut in aliquo supposito scientia sit practica, & causa rerum, requirit, ut in eo habere possit effectum; alioqui, si in eo suum effectum habere non possit, neque causæ rationem habere poterit, quia hæc formaliter constituitur per ordinem ad effectum saltem possibilem. Nec satis est, quod Deus simul cum creatura causet peccatum, quia non causat illud sub ratione peccati, ut in materia de peccatis suppono, sed tantum sub ratione entis.

SECTIO XVIII.

An scientia Dei sit variabilis?

285. **P**OTISSIMA ratio dubitandi est, quoniam scientia Dei posset non representare aliqua obiecta quæ de facto representantur; & vice versa, posset aliqua obiecta representare, quæ de facto non representantur: ergo est variabilis. Antecedens constat tam de scientia conditionata, quam de scientia absoluta. Nam scientia conditionata, quæ de facto representat intellectui diuino pœnitentiam Tyriorum sub conditione futuram, si apud eos miracula & virtutes Christi factæ fuissent, potuissent eandem Tyriorum pœnitentiam sub conditione futuram non representare, si de facto Tyri pœnitiens fuissent sub conditione pœnitentiam non acturi, ut præuideri potuissent, si adhuc non obstantibus miraculis Christi sub conditione apud eos factis, ad oppositum pro sua libertate se determinassent. Et scientia absoluta,

qua

G. nef. 1.

Doctrina
Patrum.

quæ de facto ab æterno Deo repræsenta-uit mundum futurum, potuisset eundem mundum futurum ab æterno non repre-sentare, si mundus futurus non fuisset, vti potuit futurus non esse, si Deus illum ab æterno pro sua libertate non futurum de-creuisset. Et è contra, aliqua scientia de aliquo effectu tam conditionatè, quām absolute futuro in Deo non est, quæ po-tuisset esse, si talis effectus positus fuisset, vti poni potuit ex Dei, vel creature li-bera voluntate. Consequentia vero pro-batur: nam tam scientia de pœnitentia Tyr-iorum sub conditione, quām de mundo abso-luè futuro, est perfectio intrinseca & in-creata in ipso Deo. Sed hæc potuit in Deo non esse: ergo aliqua perfectio intrinseca & in-creata in Deo est, quæ potuit non esse. Et è contra, aliqua perfectio intrinseca, & in-creata expressiua alicuius effectus futuri po-tuit in Deo esse, quæ de f. & o. non est: Igitur scientia Dei variabilis est. Maior proba-tur: tum quia omnis scientia est vitalis ex-pressio obiecti: omnis autem vitalis ex-pressio obiecti est intrinseca perfectio intelligentis: Igitur omnis scientia est intrinseca perfectio intelligentis; tum quia omnis scientia vitaliter certificat intelligentem de veritate obiecti. Atqui omnis vitalis certifi-catio de veritate obiecti est intrinseca perfectio intelligentis. Cūm igitur aliqua scien-tia in Deo sit, quæ potuit non esse: & è con-trà aliqua non sit, quæ potuit esse, aliqua in-trinseca & vitalis perfectio in Deo est, quæ potuit non esse: & è contra aliqua in-trinseca & vitalis perfectio in Deo non est, quæ potuit esse.

286. Certa tamen & constans omniū Scholasticorum sententia est, scientiam Dei quo ad intrinsecam perfectionem, quam in recto dicit, esse invariabilem; nec potuisse quoad intrinsecam ullam perfectionem aut defecisse, aut profecisse: ne contra Apostolum Iacobum aliquam transmutationem, aut vicissitudinis obumbrationem admitta-mus in Deo. Huius veritatis fundamentum est, quoniam quicquid in Deo est, necessariū est, cūm sit ipsum esse per essentiam, à nullo dependens, neque ab ipsis est Deo, qui suas intrinsecas perfectiones non libe-re, sed necessariò continet, ea prorsus ne-cessitate, qua ipse est: alioqui posset Deus in se ipso admittere accidentia Physica, cum quibus componeret vnum accidentale. Ex quo ulterius sequeretur, Deum non esse actum purum, nam hic omnem omnino potentialitatem excludit ad ulteriorem per-fectiōnem in se ipso recipiendam. Vnde con-tra Patres, non quicquid esset in Deo, esset Deus, siquidem aliquid esset in Deo, quod potuisset non esse, cūm tamen de ratione Dei, & cuiuscumque perfectionis diuinæ sit, non posse non esse.

287. Confirmatur, quoniam, vt B. Gre-gorius lib. 15. Moralium cap. 4 docet, omnis mutatio est quædam mortis imitatio: *Id*

enim, inquit, quod mutat, quasi ab eo quod erat interficit, vt desinat esse, quod fuit, & incipiat esse, quod non fuit. A Deo autem longè abest omnis mortis imitatio, cūm sit ipsissima ac purissima vita totius mortis, ac mortis imi-tationis expers.

288. **Dices.** Potest aliquid intra Deū produci, & tamen cum Deo ipso identifica-ri: Esto igitur *Deus*, intra se producat ali-quam actum scientiæ, potest tamen statim ille producitus identificari cum Deo; Non igitur recte sequitur, talem actum fore ac-cidens, & distinctum à Deo, & compositu-rum vnum accidentale cum Deo. Ante-cedens constat, nam tam generatio passiua *Verbi*, quām spiratio passiua *Spiritus Sancti* producitur à Deo, & tamen utraq; pro-ducta statim identificatur cum ipso Deo. Ergo pari modo posset aliquis actus scien-tiæ produci à Deo, & producitus statim identificari cum ipsa essentia Dei.

289. **Resp.** Negando antecedens: im-plicat enim vel ex ipsis terminis, vti in frā disp. 23. sectione 2. fūsiūs probabitur, vt ali-qui realiter producatur ab aliquo, & simul cum illo re ipsa identificetur. Nam quod realiter producitur, debet realiter egredi à principio producente: quod autem re ipsa cum alio identificatur, nequit ab eo realiter egredi, cūm nequeat idem realiter egredi à se ipso. Sed quod semel vt distinctum realiter egreditur ab alio, non potest re ipsa identificari cum eo: sicut è contra, quod semel re ipsa identificatur cum alio, nequit realiter ab eo distinguui.

290. At, inquit, potest aliquid distingui ab alio in fieri, & simul cum eo identificari in facto esse. Sed contrà, tum quia inintelli-gibile est, vt aliquid pro vna dura-tione realiter distinguatur ab aliquo, & pro alia re ipsa identificetur cum eodem: sicut è contra inintelligibile est, vt aliquid pro vna dura-tione identificetur cum aliquo, & in alia realiter distinguatur ab eodem: Nam hoc ipso vnum mutaretur in essentiam alterius. Tum quia semper productum retinet relatio-nem producti erga suum producens: ergo implicat, vt quod est ab alio semel realiter producūt, identificetur cum illo, quemadmodum verbum diuinum semel à Patre producūt, & *Spiritus sanctus* ab utroque realiter procedens, semper ma-nent realiter distincti à suis principijs pro-ducentibus. Tum quia implicat, vt idem absque ulla mutatione transeat in contra-dictorium sui: Atqui realiter distingui, & non realiter distingui ab aliquo sunt contradictoria: ergo implicat vnum trans-ire in aliud absque ulla mutatione. Trans-ire autem in contradictorium sui absque mutatione, si quod in fieri distinguitur ab aliquo, in facto esse identificetur cum eodem. Neque dicas mutationem esse ipsam cessationem actionis, per quam res ab alio producitur: quia cūm vi actionis res accipiat esse, implicat, cessante actio-

ue, rem

ne, rem permanere, ne dum permanere identificatam cum alio.

291. Ad probationem autem Antecedentis, negandum est, tam passiuam generationem Verbi, quam passiuam processionem Spiritus S. re ipsa identificari cum principio producente, sed semper manere ab eo realiter distinctas. Est autem principium formaliter productuum generationis Verbi diuini, non essentia, cum qua realiter identificatur: sed paternitas, à qua realiter distinguitur. Sicut principium formaliter productuum processionis Spiritus S. nō est essentia, aut voluntas, cum qua identificatur, sed Pater & Filius, secundum virtutem spiratiuam, secundum quam realiter distinguuntur à processione Spiritus Sancti.

292. Instabis. Non implicat, vt eadem indiuisibilis entitas, communicetur & non communicetur, producatur & non producatur: ergo neque implicabit, vt eadem res fieri distinguatur à principio producente, & in facto esse identificetur cum eodem. Antecedens constat de essentia diuina, quæ simplicissima in se communicatur vt absolta, non communicatur vt respectiva; producitur secundum personalitatem Verbi & Spiritus S. non producitur secundum natu-ram absolutam.

293. Resp. Negando consequentiam. Ratio, quia non repugnat, cum eadem simplicissima entitate identificari plures perfections, quæ relatiæ opponantur inter se, & non cum ipsa entitate: Posita autem identificatione plurium perfectionum inter se oppositarum in eadem entitate, necessariò sequitur, vt tales perfections vti manent distinctæ inter se & oppositæ, & non cum ipsa cōmuni entitate, ita manent incomunicabiles inter se, communicabiles vero ipsi communi entitati; producibilis ipsæ, non producibili ipsa communi entitate: cuins etsi nullum in rebus creatis exemplum habeamus, à priori tamen, & in entitate infinita nulla appetit contradic̄io. At vero manifesta appetit contradic̄io quod idem secundum idem simul distinguatur, & identificatur cum eodem: distinguatur, quatenus ab eo producitur; identificetur, quatenus à parte rei sit vnum cum eo, nam quid magis implicans, quam idem secundum idem distinguiri & non distinguiri, identificari & non identificari cum eodem? Vel quod semel distinguitur ab aliquo, cum eodem identificetur? aut quod semel identificatum est cum aliquo, distinguatur ab illo?

294. Tora igitur difficultas est in soluenda ratione dubitandi initio posita. Aliqui ita illam soluunt, vt verbis tantum, re autem ipsa intrinsecam variationem ponere videantur in ipsa scientia Dei. Dicunt enim, ipsam scientiam Dei, posito effectu sub conditione vel absolute futuro, vitaliter exprimere ac representare illum absque vlla mutatione sui: Adeo vt ipsa vitalis expressio ac representatio effectus sub conditione vel

absolutè futuri, quæ in Deo potuit non esse, sit intrinseca, & increata perfectio distincta ab ipso effectu vel connotatione effectus sub conditione vel absolutè futuri, & ipsa vitali expressione eiusdem effectus vt possibilis. Hoc autem aliunde non probant, nisi quia scientia Dei ob suam infinitam eminentiam potest vitaliter exprimere ac representare aliquod obiectum, quod potuit vitaliter non exprimere ac representare absque vlla intrinseca variatione sui: vi etiam de volitione libera Dei theologatur, vt infra videbimus.

295. Sed contrà, nam iuxta hanc sententiam hæc vitalis expressio, & representatio effectus futuri in Deo est aliqua perfectio seu formalitas intrinseca, ratione saltem distincta à scientia eiusdem effectus vt possibilis: sed hæc potuit in Deo non esse: ergo aliqua perfectio increata seu formalitas in Deo est, quæ potuit non esse, contra ea, quæ suprà ostendimus, nihil posse in Deo esse, quod potuerit non esse, quod non solum probat de perfectionibus distinctis, sed de quacumque formalitate reali intrinseca Deo. Cæterum dicere, quod hoc fieri possit absque vlla intrinseca mutatione & variatione scientiæ diuinæ, ob infinitam suam eminentiam, est pugnantia loqui. Nam ex una parte ponitur intrinseca & viralis perfectione ratione diuersa ab ipsa scientia obiectu possibilis, quæ potuit in Deo non esse: Ex alia parte ponitur, id totum fieri absque intrinseca variatione eiusdem scientiæ diuinæ: ergo pugnantia afflentur: cum aperte pugnet, posse id, quod est intrinseca perfectio intelligentis, definere esse, & id fieri absque vlla intrinseca mutatione eiusdem. Nam quæ maior mutatio, quam quod de facto est realis in Deo, potuerit realis perfectio in Deo non esse? & è contra, quod de facto realis perfectio in Deo non est, realis perfectio in Deo esse potuerit: Quod autem hæc intrinseca perfectio vitaliter exprimens effectum futurum potuerit in Deo non esse, patet: quia potuit effectus ipse fututus non esse; ergo & ipsa vitalis expressio futuri effectus, quæ per aduersarios est perfectio intrinseca, ratione saltem inadæquate diuersa ab ipsa expressione effectus possibilis.

296. Nos cohærentes ad nostra principia, quæ infra tradituri sumus, cùm de libera volitione Dei disputationem instituimus, ad rationem dubitandi respondemus, negando consequentiam. Ad cuius probationem distinguenda est Maior: expressio & vitalis representatio effectus futuri est perfectio Dei ratione distincta ab ipsa expressione & representatione eiusdem vt possibilis, per aliquam intrinsecam & vitalem formalitatem, & nego; per exrinsecam tantum connotationem effectus in se ipso existentis, & concedo. Eadem igitur scientia simplicis notitiae, quæ intrinsecè & vitaliter exprimit omnia obiecta possibilia, omnesque combinationes

nationes obiectorum possibiles, accedente sola connotatione obiecti existentis in se, inveniatur quo ad omnia intrinseca, sit & dicitur scientia visionis. Quare scientia visionis, academque ratio est de scientia media, non addit super scientiam simplicis notitiae, nisi solam connotationem extrinsecam effectus absolute vel sub conditione futuri. Quemadmodum libera volitio in Deo supra volitionem simplicis complacentiae necessariò terminatae ad creaturas possibiles, non addit, nisi solam extrinsecam connotationem effectus liberè à se dependentis: nam quicquid requiritur in ratione intrinseca & vitalis tendentie ad effectum existentem, præsupponitur in eadem diuina voluntate necessariò terminata per modum simplicis complacentiae & effectus ad eundem effectum possibilem, solùmque illi deerat extrinseca connotatio effectus liberè à se producendi, vel producendi, defactu cuius non poterat denominari amor & complacentia efficax, quæ supra simplicem addit solam liberam productionem effectus, à se dependentis. Ita quicquid ad intrinsecam & vitalem expressionem effectus futuri requiritur, præsupponitur in ipsa scientia simplicis notitiae, quæ dearticulatè exprimit quicquid perfectionis est, vel esse posset, per quamcumque combinationem possibilem in ipso effectu futuro, tantumque illi deerat connotatio eiusdem effectus in se ipso existentis.

297. Duo quippe in scientia visionis Dei distinguenda sunt, vitalis expressio effectus futuri, & extrinseca terminatio eiusdem scientiae ad effectum in se ipso existentem. Prima est perfectio intrinseca & invariabilis, quam Deus necessariò habet, quatenus est perfectissima species omnium & singularium rerum possibilium, omniumque combinationum, quas obiecta creata in quacunque dispositione posita habere possunt. Secunda, est extrinseca connotatio, seu terminatio eiusdem scientiae ad effectum futurum, ad quem, posita futuritione, statim diuinus intellectus terminatur per modum vitalis intuitus, absque nouo respectu reali intrinseco, ne ratione quidem distincto ab intuitu, quo idem intellectus diuinus terminabatur ad eundem ut possibilem. Nam omnis nouus respectus realis scientiae in obiectum est ad exprimentum aliquid in obiecto, quod antea non exprimebatur. Atqui nihil exprimentum est in effectu futuro, quod non fuerit expressum in eodem ut possibili. Igitur nullus nouus respectus realis accedit scientiae diuinæ ad effectum futurum, qui non fuerit ad eundem ut possibilem. Maior patet: nam scientia est propter exprimentum obiectum: ergo si nihil noui est in obiecto exprimentum, nullus nouus respectus realis accedit scientiae ad obiectum.

298. Minor, in qua tantum est difficultas, probatur. Nam quicquid siue intrinsecum, siue extrinsecum est, vel esse potest in effectu futuro, prius fuit in eodem ut possibili, cùm nil posset esse futurum, quin fuerit possibile: unde ipsamet futuritio effectus prius fuit

possibilis, quām exercitè futura. Igitur nihil est in effectu futuro exprimentiudum, quod expressum non sit per scientiam simplicis intelligentiae necessariò terminatam ad eundem ut possibilem. Solùm enim futuritio effectus ponit effectum extra causas in se ipso existentem: quæ futuritio effectus, cùm nil ponat in effectu, quod non fuerit possibile, non poterit diuinam scientiam intrinsecè mutare, sed illam tantum extrinsecè terminabit per modum extrinseci termini: quod pacto terminaret visionem corpoream de Antichristo futuro ipsa exercita existentia Antichristi præsentis, & in se ipso existentis. Etenim si Deus produceret in meo oculo speciem expressam Antichristi futuri cum omnibus coloribus & delingentias, quæ habiturus est Antichristus in se ipso existens, eaque perseveraret usque ad ipsam exercitam existentiam Antichristi præsentis talis exercita Antichristi existentia nil variaret de mea intrinseca visione, quam de eodem Antichristo antea habebam: Quia nil ponere visible in obiecto, quod non tuisset antea expressum per speciem, à Deo infusam. Solùm autem exercita existentia Antichristi præsentis extrinsecè terminaret vitalem intuitum mei oculi, qui antea terminabatur ad eundem ut intentionaliter expressam per visionem à Deo productam. Pari modo nec intrinsecè variaret eadem corporea visio, si adhuc ea perseverante corrumperetur obiectum. Nam eodem modo oculus haberet illud intra se per visionem intentionaliter expressam, atque habebat antea, dum illud erat realiter præsens; solùm variaret extrinseca terminatio visionis ad obiectum in se ipso existens.

299. Vnum hic aduerto discrimen, quod foris oculus habens speciem expressam obiecti possibilis non aduertetur præsentiam illius, si illud postea fieret præsens: sicut nec absentiam eiusdem si ex præsenti fieret absens, perseverante eadem visione ut ante: cùm tamen intellectus diuinus perfectissimè aduertat obiectum ex possibili factum esse præsens & actu in se ipso existens. Verum hæc aduertentia in Deo cùm sit per modum vitalis intuitus terminati in obiectum in se ipso existens, non addit nouum respectum realem intrinsecum in ipsa scientia Dei ratione diuersum ab ipso intuitu vitali terminato ad idem obiectum ut possibile, sed extrinsecam duntaxat connotationem eiusdem obiecti in se ipso existentis.

300. Ex his soluitur alia probatio eiusdem consequentiae: quo nimis pacto possit diuinus intellectus reddi certus de effectu futuro absque nouo respectu, vel formalitate reali intrinseca distincta ab ipsa scientia de eodem effectu possibili: quia videlicet hæc certitudo non est, nisi per modum vitalis intuitus terminati ad obiectum in se ipso existens, de quo cùm nil noui debeat intellectus diuinus in se ipso exprimere, quod in se expressum non præhabeat, nulla accessio fit scientia diuina ex huiusmodi certitudine,

sed noua tantum connotatio obiecti in le ipso existentis.

301. Vrgebis. Omnis certitudo est perfectio intrinseca scientis: sed aliqua certitudo potuit in Deo non esse: ergo aliqua perfectio intrinseca potuit à Deo abesse. Minor constat de certitudine obiecti futuri, quæ potuit in Deo non esse, sed potius opposita certitudo de effectu nō futuro. Maior elucet, quoniam certitudo est perfectio scientis, qua redditur vitaliter certus de veritate obiecti.

302. Resp. concessa Maiore, distinguenda est Minor: potuit aliqua obiecti certitudo à Deo abesse ratione alicuius intrinseca perfectionis, nego; ratione extrinsecæ terminacionis, obiectique connotationis, concedo. Etenim cùm scientia diuina necessaria non extendatur ad obiecta futura per modum nouæ expressionis vitalis, cùm illa intellectus diuinus perfectissimè expressa præhabeat in ipsa scientia simplicis notitiae; sed per modum puræ intuitionis, intuendo tantum illa in se ipsis existentia, poterit absque noua accessione alicuius perfectionis intrinsecæ, sola extrinseca terminacione connotationeque obiecti in se ipso existentis, vitaliter certificare intellectum diuinum de ipsa futuritione obiecti. Cuius ratio est, quia scientia non variatur intrinsecè, nisi ad variationem intentionalis atque vitalis expressionis obiecti: Atqui hæc in scientia diuina nō variatur, vt supra probatum est, cū nil in futuro effectu expressibile sit, quod de eodem vt possibile expressum non fuerit.

303. Hanc nostram rationem colligo ex August. lib. 15. de Trinit. cap. 13. vbi docet, nil scientia diuina accedere ex futuris rebus, cùm eas perfectè nouerit ante eorum futuritionem: sic enim ibidem scribit. *Vniuersas autem creaturas suas & spirituales & corporales non quia sunt, nouit, sed ideo sunt, quia nouit: non enim necnon quia fuerat creaturus. Quia ergo scivit, creauit, non quia creauit, scivit: nec alter ea scivit creata, quam creanda. Non enim eius sapientia aliquid accessit ex eis, sed illis existentibus, sicut oportebat, & quando oportebat, illa mansit ut erat.* Hæc Augustinus.

304. Ex dictis à fortiori sequitur, non variari intrinsecè scientiam diuinam circa ipsa futura, quæ modò dicitur repræsentare vt futura, modò vt praesentia, modò vt præterita. Eundem quippe Adamum, quem ab aeterno dicebatur repræsentare vt futurum, in tempore dicitur repræsentare vt praesentem, nunc vero vt præteritum: omnes namque istæ denominationes desumuntur per connotationem ad diuersa tempora, respectu quorum eadem res dicitur vel futura, vel praesens, vel præterita. Velut in tota præcedente aeternitate dicebatur Adamus futurus, in tempore vero, in quo est creatus, praesens, in toto autem tempore subsequente ipsius mortem, dicitur præteritus. Ceterum scientia diuina ex ipsa aeternitate repræsentauit illum vt existentem in sua propria duratione cum respectu ad omne tempus, præteritum, praesens, & futurum.

Quo fit, vt scientia diuina nunquam definat eandem rem repræsentare vt futuram, vt praesentem, & vt præteritam per ordinem ad diuersa tempora, quibus dicitur futura, praesens, & præterita. Proinde etiam nunc scientia diuina repræsentat Adamum vt futurum, non quidem respectu temporis praesentis, in quo illum repræsentat vt præteritum, sed respectu præcedentis aeternitatis, per ordinem ad quam dicitur futurus. Quare sicut Deus aeterno suo intuitu comprehendit totam aeternitatem, eamque semper actu repræsentat, nec vñquam illam definir repræsentare: ita semper actu repræsentat res omnes, quæ in eadem aeternitate coexistunt cum respectu ad tempus præcedens, praesens, & subsequens earum existentiam. Quo fit, vt nunquam Deus dici possit, definere à repræsentando obiecto vt futuro, vel praesente: Quia licet res ipsa definit pro vno tempore esse futura, vel praesens, haud tamen definit, quin pro alio tempore fuerit futura, aut praesens: Et quia Deus semper repræsentat rem cum huiusmodi triplici respectu & connotatione temporis præcedentis, in quo dicebatur futura, coexistentis, in quo dicebatur praesens, & subsequens, in quo dicitur præterita, ideo etiam res ipsa respectu vnius temporis definit esse futura vel praesens, haud tamen definit Deus illam repræsentare vt futuram vel praesentem respectu illius temporis, in quo fuit futura vel praesens: sicut enim ab aeterno repræsentauit Adamum vt præteritum per ordinem ad tempus subsequens mortem ipsius. Ita è contra nunc repræsentat eundem, vt futurum per ordinem ad tempus ipsius existentiam antecedens. Nam ex eo quod Adamus pro hoc tempore defit esse futurus, non defit, quin aliquando futurus fuerit: neque ex eo quod res definit esse futura, Deus definit illam cognoscere vt futuram per connotationem illius temporis, quo fuit futura. Vnde Augustinus libro 11. de Ciuitate cap. 21. Non enim inquit more nostro ille, vel quod futurum est prospicit, vel quod praesens est, aspicit, vel quod præteritum est, respicit: sed alio modo quodam à nostrorum cogitationum consuetudine longè lateq; diuerso. Ille quippe non ex hoc in illa cogitatione mutata, sed omnino incommutabiliter videt: ita vt illa quidem, quæ temporaliter sunt, & futura non dum sunt, & praesentia iam sunt, & præterita iam non sunt, ipse vero hæc omnia stabili ac semperna praesentia comprehendat. Eadem ratione cùm dicitur diuina præscientia mutari in simplicem scientiam seu visionem rei praesentis, non est mutatio, nisi quo ad extrinsecam denominationem per ordinem ad diuersa tempora, per ordinem ad quæ eadem res repræsentatur. Eadem quippe scientia diuina vt repræsentat rem futuram, seu per respectum ad tempus antecedens existentiam ipsius, dicitur præscientia: Eadem vt repræsentat rem præsentem, seu per respectum ad tempus praesens, cui res ipsa coexistit, dicitur scientia seu visio.

Ex

S. Thomas.

305. Ex his soluitur alia quæstio, quam proponit S. Thomas prima parte quæstione 14. articulo 15. ad tertium. An Deus desinat scire aliquam enunciationem, quam prius sciuit. Cui quæstionis respondet ipse citato loco affirmatiuè: & rationem assignat, quia sicut eadem enunciatione transire potest de vera in falsam: ut ante Christi nativitatem, hæc enunciatione, *Christus nascetur*, erat vera; post eius verò nativitatem, ceperit falsa; ita eadem enunciatione transire potest de scibili in nescibilem: nam quod est verum, est scibile: quod est falsum, est nescibile. Igitur potuit Deus scire desinere aliquam enunciationem ut veram, quam prius ut veram sciebat, non variatione ipsius scientiæ, sed obiecti sciti. Nec est eadem ratio, ut in præcitatum locum aduertit Caietanus, de re, & enunciatione, quoniam res non potest eadem perseverans mutari de vera in falsam: nam si res mutatur de esse in non esse, vel contraria, non manet eadem, ideoque nequit, una eademque res inuariata in se modò esse scibilis, modò nescibilis. At enunciatione eadem inuariata manens mutari potest de vera in falsam, & de falsa in veram, variatio tantum ipsius significato.

306. Verum coherenter ad nostra præiacta principia dicendum est, nunquam Deum desinere scire aliquam enunciationem ut veram, quam prius sciuit ut veram, sed semper illam scire ut veram per ordinem ad unum tempus, eandemque scire ut falsam, seu non scire ut veram per ordinem ad aliud tempus, ut de rebus ipsis supra dictum est; nam eodem modo enunciatione, quæ semel respectu unius temporis fuit vera, manet respectu eiusdem temporis semper vera, & consequenter respectu illius temporis semper à scientia diuina repræsentatur ut vera, esto respectu alterius temporis sit falsa, & à diuina scientia respectu talis temporis semper repræsentetur ut falsa.

307. Obiectio primò. Si scientia visionis rei futura nullam superaddit perfectionem intrinsecam scientiæ simplicis intelligentiæ, sequitur, quod etiam Deus nesciat rem futuram, nulla caret perfectione. Potuit igitur Deus absque detimento sua scientiæ non scire res, quæ aliquando sunt futurae.

308. Resp. negando sequelam: nam esto scientia visionis nullam superaddat perfectionem scientiæ simplicis intelligentiæ, supponit tamen illam ita perfectam, ut statim ac ponitur noua veritas, necessariò eam repræsentare, absque nouo acremento sui, cum præhabeat in se quicquid requiritur ad quacunque nouam veritatem repræsentandam. Argueretur igitur imperfectio seu finitas & limitatio in scientia diuina, si posita noua veritate, non statim ad illam se extenderet, esto nullam de nouo perfectionem acciperet, ex tali representatione. Cuius à priori ratio ea est: quoniam scientia diuina non sumit à rebus, sed ex se ipsa habet, quatenus est infinita species omnium

creaturarum, & combinationum possibiliū, ut positis omnibus ad sciendum requisitis, statim repræsentet quacunque veritatem de novo positam, cum de ratione scientiæ sit necessariò in verum ferri. Vnde si aliquod verum esset, ad quod scientia diuina non ferretur, id necessariò accideret ex defectu alicuius perfectionis intrinsecæ ipsius scientiæ, nempe luminis, speciei, vel actus, cum ex parte obiecti non requiratur nisi sola veritatis positio.

309. Obiectio 2. Deus scit aliqua, quæ possunt de facto non esse: ergo saltem non omnia, quæ ipsius scientia repræsentat, repræsentat infallibiliter. Antecedens probatur, quia Deus scit futurum peccatum Antichristi, quod potest de facto non esse futurum, cum semper maneat in Antichristo libertas ad peccandum, donec actu ponat actum peccaminosum extra suas causas.

310. Respond. cum distinctione antecedentis: possunt de facto non esse futura, quæ pendent à libera voluntate creaturæ, potestate antecedente, & in sensu disiuncto, concedo: possunt non esse futura potestate consequenti, & in sensu compósito, nego. Nam facta semel suppositione, quod res sit futura, non potest non esse futura: non minus quam facta semel suppositione, quod res sit præsens, non potest non esse præsens, & consequenter nec potest à Deo non sciri. Ceterum quia scientia Dei non tollit, nec mutari intrinsecam potentiam, quam intellectus creatura habet ad omnes suas liberas actiones, cum infallibilitate scientiæ diuinae fundata in huiusmodi suppositione rei futuræ, semper manet libera, & antecedens potest ad oppositum faciendum, donec ipsa creatura liberè se determinaret ad id, ad quod ex suppositione ponitur se determinatura.

311. Hinc etiam constat, cur Deus, in nostra præsertim sententia, necessariò sciat omnia futura conditionata: quoniam in nostra sententia antecedenter ad quocunque liberum decretum diuinum actu positum in Deo datur veritas futurorum conditionium fundata in suppositione huiusmodi futurorum, qua suppositione facta diuina scientia necessariò illa repræsentat. Dixi, *in nostra præsertim sententia*: nam in sententia cōrum, qui dicunt, huiusmodi futura conditionalia pendere ex libero decreto diuino actu in Deo posito, non sequitur, ut omnia futura conditionalia, quæ esse possunt, à Deo sciantur, sed tantum ea, de quibus Deus habet liberum decretum: quod supra impugnatum est: quia cum maxima perfectione in Deo sit, scire, quid vnaqueque creatura in quacunque dispositione posita liberè operatura sit, non potest hæc Deo negari; nam quoniam ipsa repræsentatio futuri conditionati non addat nouam perfectionem scientiæ simplicis notitiae, supponit tamen illam ita perfectam, ut absque illa sui mutatione necessariò se extendat ad huiusmodi futura con-

ditionalia. Nec est eadem ratio de scientia absolute futorum, quæ sine illa imperfectione potuit in Deo non esse: nam si hæc scientia poneretur in Deo necessaria, præiudicaret maiori perfectioni diuinæ, quæ est libertas in producendis, vel non producendis creaturis; cui perfectioni non obstat, si ponatur scientia futorum conditionalium necessaria in Deo: quoniam ut hæc à Deo cognoscantur, necesse non est, ut illa Deus ad extra producat, sed sufficit, ut de illis tantum habeat conditionatum decretum, siue obiectiuæ, siue subiectiuæ iuxta varia sententias, quo posito statim de illis resultat determinata veritas, à Deo cognoscibilis: Fateor iuxta illam sententiam, quæ asserit, huiusmodi futura conditionalia à Deo non cognoscet, nisi posito libero decreto in Deo actu & subiectiuæ, responderi posse, etiam talem scientiam præiudicaturam diuinæ libertati de condendo nouo decreto intra Deum, si ea ponatur necessaria. Verum quia nos iudicamus, maiorem fore perfectionem in Deo habere notitiam omnium futorum, quæ à quavis intellectuali creatura in quacunque dispositione posita producenda forent, quælibet libertas ipsa de condendis decreta, quæ ad veritatem huiusmodi conditionalium necessaria esset, ideo absolute pronunciamus, etiam hæc futura conditionalia cognoscenda essent per decreta intra Deum actu positum, eorum scientiam necessariam ponendam esse in Deo, cùm maior perfectione Dei sit notitia omnium conditionalium, quælibet libertas talia decreta intra se condendi: quia cùm per huiusmodi decreta nil debeat Deus ad extra producere, sed tantum maneat intra ipsum Deum, nulli videntur perfectioni diuinæ præiudicare, si necessariò in Deo ponantur ad ampliorem de creaturis notitiam habendam. Cæterum analiude huiusmodi decreta in Deo repugnant, constat ex sectione 12.

312. *Obiectio 3.* Nulla concipi potest inter duo extrema realis variatio, nisi aliquo saltu extremo realiter variato. Sed inter scientiam Dei conditionatam, & ipsius obiectum concipiatur realis variatio, nulla reali mutatione facta in obiecto; ergo debet realis variatio fieri in ipsa scientia: & consequenter scientia conditionata Dei erit intrinsecæ variabilis. Maior patet: quia nequeunt eadem extrema eodem modo permanentia nouam denominationem realem causare, cùm omnis realis denominatione fundari debeat in aliqua forma reali intrinseca, vel extrinseca. Minor probatur: nam eadem scientia conditionalis de penitentia Tyriorum sub conditione futura potuit esse scientia de opposita impenitentia sub conditione futura, nulla reali mutatione facta in ipso obiecto, cùm obiectum conditionatum in se ipso non mutetur, sed semper maneat sub suo non esse.

313. Respond. distinguendo Minorem, nulla fit in obiecto conditionali realis mu-

tatio subiectua, concedo: Nulla fit realis mutatio obiectua, nego. Quæ mutatio sufficit ad nouam denominationem realem, per quam eadem scientia invariata intrinsecè fieri possit scientia contradicitorum. Vnde concedendum est, obiectum conditionatum, ut tale semper manere sub non esse absolute, variari tamen posse sub esse conditionato & obiectuo: quia quod habuit esse sub conditione ex suppositione liberae determinationis creaturæ, habere potuit non esse sub conditione, ex suppositione liberae determinationis eiusdem.

314. *Obiectio 4.* Videmur suprà supponere, scientiam Dei de creaturis possibilibus addere aliquam perfectionem intrinsecam & necessariam ipsi scientiæ Dei de suam effici. Hoc autem falso est, tum quia creaturæ possibilis sunt tantum obiectum secundariū, & materiale scientiæ diuinæ, cùm scientia totam suam intrinsecam perfectionem deflumat ex motu formalis & obiecto primo, quod in scientia diuina est sola increata essent, tum quia eadem ratio est de creaturis possibilibus ac futuris: ergo sicut ad futuras extenditur absque intrinseca perfectione, sola connotatione obiecti futuri: Ita & ad possibilis absque intrinseca & vitali perfectione, sola connotatione obiecti possibilis. Tum quia alioqui Deus penderet à creaturis. Etenim cù scientia Dei sit ipsum esse Dei, si scientia Dei de creaturis possibilibus superaddaret aliquam perfectionem intrinsecam ipsi scientiæ, quam Deus de se ipso habet, esse Dei dependet à creaturis possibilibus.

315. Valsq. prima parte q. 14. in expositione articuli 15. & disp. 143. cap. 6. Didacus Alarcon tractat 2. de scientia Dei disp. 1. cap. 3. cum alijs recentioribus existimant, scientiam Dei de creaturis possibilibus nullam superaddere perfectionem intrinsecam ipsi scientiæ, quam Deus habet de se ipso, sed addere extrinsecam dūtaxat terminationem, non secus ac scientia ipsa visionis de creaturis futuris nullam superaddit intrinsecam perfectionem scientiæ, quam idem Deus de se ipso habet. Ex quo infert, quod quemadmodum sublata futuritione creaturarum, nihil perfectionis intrinsecæ decadit ex scientia diuina: ita sublata possibilitate creaturarum, nil perfectionis intrinsecæ demiture ex eadem scientia diuina.

316. Opposita tamen sententia, quæ asserit, scientiam creaturarum possibilium intrinsecam perfectionem superaddere ipsi scientiæ, quam Deus de se ipso habet, & probabilior est, & nostris principijs conformior: Eamque expressè docuit Augustinus libro 83. questionum q. 46. vbi definiens, quid sint ideæ in mente diuina, ita scribit: *Sunt ideo principales forma quadam, vel rationes verae, stabiles atque immutabiles, quæ ipsæ formatae non sunt, & per hoc externe, ac semper eodem modo se habentes, quæ in divina intelligentia continenuntur. Et cism ipsa neque orientur, neque intereant, secundum eas tamen formari*

Vasquez,
Didacus
Alarcon.

formari dicitur omne quod oriri & interire potest, & omne quod oritur & interit. Et paulo post: *Has autem rationes uti arbitrandum est esse, nisi in ipsa mente creatoris? non enim extra se quidquam positum intuebatur ut secundum id constitueret, quod constituebat: nam hoc opinari sacrilegum est.* Quid si hec (concludit) rerum omnium creandarum, creatarumque rationes in diuina mente continentur, neque in diuina mente quidquam nisi aeternum atque incommutabile potest esse: *Atque has rerum rationes principales appellat ideas Plato; non solum sunt idea, sed ipsa vera sunt, quia aeterna sunt, & eiusmodi atque incommutabiles manent, quarum participatione sit, ut sit quidquid est, quo modo est; & quarum visione anima rationalis sit beatissima.* Sunt igitur in sententia Augustini ideas rationes quaedam aeternae atque incommutatae in diuina mente existentes, ad quas Deus respiciebat, dum creaturas extra se ab ipsa eternitate condere decernebat. Atque hec rationes aeternae atque incommutabiles perfectionem in Deo dicunt ratione diuersam ab ipsa cognitione, quam Deus habet de sua incommutata essentia: ergo cognitione creaturarum possibilium perfectionem intrinsecam superaddit Deo ratione diuersam ab ipsa perfectione, quam solius incommutata essentia cognitione importat. Igitur sublata possibilite creaturarum, ac proinde earum cognitione a Deo, aliqua perfectio intrinseca decederet a Deo. Maior, ut vidimus, est Augustini. Minor probatur: nam iste rationes aeternae & incommutabiles in Deo, quarum visione anima rationalis beatitur, sunt ipsis creaturis intentionaliter atque intelligibiliter in diuina mente expressae: sed has non exprimit sola praecisa cognitione diuinæ essentiae, quod vel inde patet; quoniam si creaturæ non essent possibilis, adhuc maneret cognitione diuinæ essentiae exprimens ipsam essentiam, absque expressione creaturarum: ergo expressio creaturarum ratione diuersa est ab ipsa expressione essentiae diuinæ: siquidem in ea hypothesi esset tota expressio diuinæ essentiae absque expressione creaturarum.

317. Video aduersarios huic argumento responsuros, sublata possibilite creaturarum, nihil perfectionis intrinsecæ sublatum iri ex ipsa scientia Dei, sed tantum connotatum extrinsecum. Contendit enim scientiam creaturarum possibilium in Deo non esse aliud, quam ipsam cognitionem diuinæ essentiae connotata tantum possibilite creaturarum, qua sublata maneret tota intrinseca perfectio scientiae diuinæ. Sed videant isti Authores, an hac solutione satisfaciant Authoritati Augustini, de qua nunc tantum certamus. Contendit enim sanctissimus hic Doctor, rationes istas, quas Plato ideas appellabat, esse aliquid incommutatum in Deo, siquidem, ut ipse ait, earum visione anima rationalis sit beatissima: non sit autem beatissima visione creaturarum secundum esse earum proprium, sed secundum esse intentionale & intelligibile in diuina mente expressum, quo

pacto sunt ipsam incommutata essentia, ut est species intelligibilis creaturarum. Nec dici potest, has rationes esse ipsam cognitionem diuinae essentiae, connotata tantum possibilite creaturarum: nam Augustinus contendit, animam rationalem non tantum beari visione cognitionis Dei, quatenus perfectio subiectiva est in Deo, sed ipsarum etiam rationum, & obiectorum, quæ diuina cognitione exprimuntur, quæ sunt ipsis creaturæ secundum esse intentionale & intelligibile in Deo expressum. Porro si huiusmodi rationes diuina cognitione expressæ nil aliud essent, quam ipsis creaturæ connotatae secundum illud esse naturale & creatum, quod extra Deum habent, non posset anima rationalis earum visione beari.

318. Eadem sententia aperte sequitur ex doctrina S. Thomæ. Docet enim S. Doctor, Deum intelligere creaturas secundum proprias rationes ipsarum, easque expressas intelligere in suo Verbo, tanquam in ratione in qua, ut ex varijs testimonijs ipsius fuse a nobis probatum est disp. 9. sect. 3. Cuius opinionis fuisse Doctor S. expresse fatetur ipsum Vasq. 1. p. disp. 72. cap. 2. nu. 11. Ex his igitur S. Thomæ principijs, quibus nixi citato loco cum eodem negauimus speciem imprelsum & expressam diuinæ essentiae, sic deducitur nostra sententia: Deus intelligit creaturas possibilis expressas in suo Verbo tanquam ratione in qua: ergo creaturæ ut in diuina cognitione expressæ sunt aliquid intrinsecum in Deo ratione diuersum ab ipsa essentia & cognitione Dei. Antecedens iam supponitur esse S. Thomæ. Consequentia probatur: quia si verbum diuinum non est tantum ratio, qua Deus intuetur creaturas, sed etiam ratio, in qua eas intentionaliter expressas intuetur, debet eas in se ipso secundum esse intelligibile atque intentionale continere: quia cum nec illæ continentur in Deo formaliter secundum esse naturale, quod a Deo distinctum habent, neque sola continentia ementalis seu causalis sufficiat ad eas in se ipso secundum proprium esse intuendas, alius modus non superest, ut eas in se ipso secundum proprium esse, quod a Deo distinctum habent, intueatur, quam continentia intentionalis: quæ in eo consitit, ut Deus creaturas exprimat in suo verbo secundum illud idem esse, quod a Deo distinctum habent. Est enim Verbum mentis naturalis imago obiecti, in qua delineatur natura ipsa & proprietates obiecti, quæ teste Aureolo, ponit in prospectu ipsius intellectus obiectu, quod in se ipso intelligibiliter atque intentionaliter delineatur atque expressum habet: Atque huiusmodi intentionalis intelligibiliter expressione creaturarum careret Deus, sublata possibilite creaturarum: ergo cognitione creaturarum possibilium intrinsecam perfectionem superaddit ipsi scientiae, quam Deus de se ipso habet.

319. Tandem probatur hæc sententia a priori: quoniam exprimere in se intelligibili-

Plato.

Augustinus.

Augustinus.

S. Thomas.

S. Thomas.

Vasquez.

liter creaturas, non est tantum eas extrinsecè connotare, sed eas intra se ipsum intentionaliter expressas habere: igitur expressio creaturarum est perfectio intrinseca in Deo. Antecedens probatur: tu quia habere in se creaturas per speciem intelligibilem impressam, non est illas extrinsecè tantum connotare, sed eas intra se ipsum realiter continere per similitudinem intelligibilem virtualem, quæ intrinseca est Deo; ergo habere in se easdem per speciem intelligibilem impressam, non est illas extrinsecè tantum connotare, sed eas intra se ipsum realiter continere per similitudinem intelligibilem formalem, quæ pari modo intrinseca est Deo. Tum ex proprio modo operandi intellectus, qui est, trahere ad se obiectum per vitalem atque intentionalem similitudinem illius.

320. Confirmatur primò. Aliqua perfectio intrinseca decederet è Deo, si sublata possibilitate creaturarum, tolleretur species intelligibilis impressa illarum: ergo aliqua etiā perfectio intrinseca decederet è Deo, si sublata possibilitate creaturarum, tolleretur species expressa earundem. Consequens constat: tum quia non minus intrinseca perfectio Dei est species expressa, quam impressa creaturarum: tum quia sublata specie expressa creaturarum, tolleretur impressa earundem, quæ tota ordinatur ad expressam. Antecedens verò probatur: nam species intelligibilis impressa creaturarum non est pura connotatio intrinseca obiecti, sed virtus & perfectio intrinseca, vim habens assimilandi creaturas in esse intelligibili & intentionali, intra ipsum Deum intelligentem.

321. Confirmatur 2. Cognitio, qua Deus se ipsum cognoscit, quam se ipsum in suo increato Verbo intentionaliter exprimit, est perfectio intrinseca ratione diuersa ab ipsa essentia & intellectu diuino, qua si careret, aliqua perfectione intrinseca careret; ergo etiam cognitio, qua Deus creaturas possibilis cognoscit, quam intentionaliter in suo Verbo exprimit, est perfectio ratione diuersa ab eodem intellectu & cognitione, qua Deus se ipsum suamque essentiam cognoscit; qua si careret, aliqua perfectione intrinseca careret. Antecedens à nomine sanæ mentis Theologo negandum puto. Consequens autem probbo. Nam si vera est aduersariorum ratio; qua probant, cognitionem creaturarum possibilium nil perfectionis intrinsecè superaddere cognitioni diuinæ, quam se ipsum cognoscit, cùd quodscientia Dei nihil aliud est, inquit, quam perfectio & actus diuinæ essentiae, connotata cognoscibilitate obiecti, eadem ratio probat, scientiam, qua Deus se ipsum suamque essentiam cognoscit, nil aliud esse, quam suum ipsius intellectum, connotata cognoscibilitate suæ essentiae. Vnde nullam perfectionem intrinsecam superadderet Deo ipsa cognitio, qua se ipsum suamque essentiam cognoscit. Ex quo veterius sequitur, nulla intrinseca perfectione cariturum Deum, si sui ipsius, suæque essentiae cognitione careret.

322. At obijciunt aduersarij contra hanc sententiam primò. Deus per eandem indubitate rationem immensitatis, qua coëxistit vni loco, coëxistit omnibus & infinitis: & per eandem indubitate æternitatem, qua coëxistit vni tempore, coëxistit omni atque infinito tempore: ergo per eandem indubitate cognitionem, qua se ipsum suamque essentiam cognoscit, cognoscit creaturas omnes, earum tantum possibilitate connotata.

323. Respon. negando consequentiam. Etenim ratio immensitatis, & æternitatis, præter perfectionem intrinsecam in Deo existentem, importat solam connotationem extrinsecam, loci, ac temporis sibi coëxistentis. Vnde poterit eadem perfectio diuina intrinseca inuariata in se coëxistere pluribus spatijs ac temporibus: quia non debet illa intra se exprimere, sed tantum extrinsecè connotare. Cognitio verò non dicit solam extrinsecam connotationem obiecti, sed vitalem intentionalemque expressionem ipsius intra intellectum cognoscens. Et confirmatur: nam etiam in creaturis concipi potest res diutius & diutius durare absque intrinseca mutatione rei durantis, sola extrinseca connotatione temporis sibi coëxistentis; & in aliquorum sententia potest idem Angelus intra suam sphæram modò maius, modò minus spatium occupare absque vlla intrinseca mutatione sui, sola extrinseca connotatione loci. Nequit autem idem intellectus creatus de uno in aliud obiectum discurrere absque intrinseca mutatione suæ cognitionis.

324. Obijciunt 2. non minor perfectio intrinseca Deo est potentia producendi creaturas, quam cognitione easdem exprimens ac repræsentans. Atqui sublata possibilitate creaturarum, nihil de intrinseca perfectione decederet Deo: ergo earundem creaturarum possibilitate sublata nihil de intrinseca perfectione demeretur Deo.

325. Resp. primò negando Minorem; nam sublata possibilitate creaturarum, tolleretur virtus producendi creaturas à Deo, non propter dependentiam Dei à creaturis, sed propter dependentiam creaturarum à Deo. Resp. 2. negando consequentiam, cuius discriminis ratio est: quoniam potentia ad extra productiva in Deo per se tendit ad communicandum esse alteri, fundaturque in ipsa essentia Dei. Vnde posita impossibilitate creature producibilis, maneret eadem virtus quoad intrinsecam suam perfectionem, mutata sola denominatione potentiae quoad extrinsecum connotatum creaturæ producibilis, manente eadē quoad suum principale effectum formalem constituendi essentiam diuinam. Cognitio verò tendit ad exprimendum vitaliter obiectum intra ipsum cognoscendum. Vnde sublata possibilitate obiecti, tollitur vitalis expressio ipsius intra cognoscendum: nec manere potest propter alium effectum, cùm nullum alium effectum cognitione habeat, quam exprimere vitaliter obiectum intra ipsum cognoscendum. Secus est de

de potentia, quæ si fundatur immediatè in ipsa substantia agentis, vti fundatur potentia diuina, sublata possibilitate effectus, manere poterit quoad totam suam intrinsecam perfectionem propter constitutionem ipsius naturæ agentis.

326. DICES. Sublata possibilitate creaturæ Deus non posceret illas vitaliter intra se exprimere: ergo nulla careret perfectione debita. Resp. Transeat totum: nego tamen in ea hypothesi futurum Deum cum ijs omnibus perfectionibus, cum quibus nunc est. Quemadmodum si ponatur Deus ex hypothesi ad intra non productius, non posceret personarum Trinitatem: quia tamen carere, esset aliqua intrinseca perfectione carere: ac proinde alterius perfectionis futurus esset Deus tunc, atque est nunc.

327. Ex his respondetur ad omnes instantias in quarta obiectione allatas. Ad primam negandum est, totam perfectionem scientiæ desumere ex motu formalis & obiecto primario, sed etiam ex obiecto materiali & termino secundario. Nam licet specificatio scientiæ desumatur ex motu formalis & obiecto primario, indiuiduatio tamen desumitur etiam ex obiecto materiali & termino secundario. Ratio est, quia scientia non solum exprimit intentionaliter intra intellectum cognoscentis obiectum formale & primarium, sed etiam quocunque materiale & secundarium: ac proinde non tantum intrinsecam suam perfectionem desumit ex obiecto formalis & primario, sed etiam ex materiali & secundario; quamvis ex illo desumatur speciem, ex hoc indiuiduationem tantum.

328. Ad secundam negatur Antecedens: nam in obiecto futuro nihil remanet intentionaliter exprimendum, quod non supponatur intentionaliter expressum per cognitionem de eodem obiecto ut possibili, vti supra ostensum est. At in creaturis possibilibus est aliquid intentionaliter exprimendum, quod non supponitur intentionaliter expressum per solam cognitionem diuinæ essentie, nempe proprium esse naturale creaturarum, quod in diuina essentia formaliter non continetur.

329. Ad tertiam negatur sequela: nam licet cognitionem creaturarum sit perfectio intrinseca Dei, illam tamen Deus à creaturis non emendat, sed habet à se, ex eo quod est species intelligibilis earum. Vnde sicut ex eo quod est species intelligibilis impressa creaturarum, qua careret, implicantibus creaturis, non dicitur dependere à creaturis: ita ex eo quod sit species expressa earundem, qua careret, implicantibus creaturis, non dicitur dependere à creaturis: quod huiusmodi perfectionem non desumit à creaturis, sed habet ex se.

SECTIO XIX.

An scientia diuina representet infinita categorematica?

330. Ræsens quæstio intelligitur de obiectis secundarijs, tam possibilibus, quam futuris, an ea in mente diuina sint infinita categorematicæ, an syncategorematice. Et sane absque ulla controværia inter nos tristis Scholasticos est, quæ Deus à se distincta cognoscit, esse infinita, ac sine certo termino, contra quosdam antiquos Philosophos, qui asserebant, quæ Deus cognoscit, esse finita, eo quod infinitum ut infinitum cognoscibile non est. Cuius erroris suisse videtur Aristoteles, qui primo Physicorum textu 35. & 2. Metaph. in fine, ait, infinitum ut infinitum esse ignotum.

331. Verum prædictos Philosophos haec vñica ratione confutat Augustinus 12. de Civitate cap. 18. Omnes numeri sunt infiniti: omnes numeros cognoscit Deus: cognoscit igitur Deus infinita. Maiorem probat Augustinus: quoniam quocunque numero dato semper dabilis est aliis & aliis in infinitum sine fine: ergo numeri sunt infiniti. Minorem à nemine ait negari posse, nisi à dementissimo: quam ratione, & autoritate confirmat: Ratione, quia cum non sit affigilabilis certus numerus, ultra quem increatus intellectus non se extendat, dicendum est, illum ad omnes possibiles numeros se extendere: Authoritate, quoniam, ut canitur in Psalmo 146. Sapientia eius non est numerus, infinitas itaque numeri, ut ipsemet citato loco infert, quamvis infinitorum numerorum nullus sit numerus, non est tamen incomprehensibilis ei, cuius intelligentia non est numerus. Cuius ratiocinationis vis in eo sita est: quod sicut scientia diuina in cognoscendo est simpliciter infinita: ita nullus est numerus possibilis, quem ipsa actu non cognoscat: alioquin si esset aliquis numerus, vel multitudine numerorum possibilis, quam scientia diuina actu non cognosceret, non esset infinita simpliciter, quippe cum non haberet eam perfectionem, quæ ad cognoscendum ulteriore numerum necessaria foret.

332. Quoniam vero ijdem Philosophi, ut de Aristotele certum est, putabant, mundum producere esse ab æterno, ne cogerentur concedere, Deum per eternitatem a parte ante producisse infinita, quæ ipsemet Deus non cognoscet, finixerunt, ut ibidem 17. cap. notauit Augustinus, Deum semper eadem repetendo, quæ ante produxerat, reproduxit. Quoniam si non eadem, inquietabant, repellantur, non possunt infinita diversitate variata ulla eius scientia, vel præscientia comprehendendi. Non procul ab hoc errore fuerunt Wicleffus, & Ioannes Hus, qui ut in Concilio Constantiensis sectione 15. refertur, inter alia falsa dogmata, quæ docebant, vnum erat hoc: Non potest Deus mundum maiorare vel

Augustin.

Augustin.

Augustin.

Wicleffus.

Ioan. Hus.

mino-